

Önkormányzás és nyilvánosság¹

A legújabb kori magyar önkormányzatiság tizenöt-éves története egyben a helyi nyilvánosság kialakulásának időszaka is. Az írott sajtó fontossága, szerepe és jelentősége a települési önkormányzatok számára egyre nyilvánvalóbbá és fontossá vált. A nyilvánosság erősítésének igénye és szükségessége alapvetően nem jogszabályi kötelezettség következménye hiszen a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény csak utal a kérdés szerepére.²

Sok városban már az önkormányzati választásokat megelőzően létezett helyi újság, amely továbbra is fennmaradt és szolgálja a helyi nyilvánosságot.³ Ugyanakkor a rendszerváltozás időszakában megjelent újságok jelentős része elhalt, elveszett az a rendszerváltoztató hangulat, lendület és aktivitás, amely annak idején életre hívta ezeket a lapokat. Némely esetben az újság megmaradt, viszont a szerkesztőség beolvadt a polgármesteri hivatalba.⁴ Természetesen ahogy az egyes önkormányzatok lehetőségei, úgy az egyes helyi médiumok adottságai között is óriási a különbség.

Miközben ma már a nagyobb városok túlnyomó többségében ingyenes, profi módon szerkesztett és

terjesztett hetilapok jelennek meg elsődlegesen a lakosság önkormányzati ügyekről való tájékoztatása céljából, aközben egyes kistételepüléseken időszaki kiadványokban, házilagos szerkesztésben és kivitelben próbálják tájékoztatni a helyi lakosságot nagyobb (adott esetben akár fél-éves) időszakok történéseiről. A helyi lapok kiadása a nagyobb települések esetében mindenképpen üzlet, hiszen megfelelő népesség esetén a hirdetések, reklámok már kellő bevételt biztosítanak.⁵

Az igény a helyi nyilvánosság szervezett és intézményesített megteremtésére jószerint valamilyen önkormányzat esetében fenn áll, egyrészt a jó önkormányzást megvalósító – a széles körű vélemény nyilvánításra építő, illetve a helyi társadalmi kontrollt igénylő – polgármesterek és helyi képviselő-testületek kezdeményezésére, illetve támogatására alapozva, másrészt a helyi „hatalom” ellenzéke által kezdeményezetten és „szerkesztetten”. Értelemszerűen nem hagyható figyelmen kívül, hogy az egyes helyi laphoz mi a viszonya az önkormányzatnak. Amennyiben az újság megjelenése az önkormányzat finanszírozásán múlik, többnyire fennáll annak a veszélye annak, hogy a pol-

gármester, a helyi képviselők befolyást gyakorolnak a lapban megjelenő cikkek tartalmára. Természetesen van arra is példa, hogy az újság a legfontosabb kritikus a megjelenését támogató önkormányzatnak. Az önkormányzat viszonya a helyi nyilvánossághoz egyben kifejezi a politikai kultúra adott állapotát.

A helyi újságok egyik erénye, hogy kevésbé fertőzöttek a magyar média botrányra éhes állapotától, vagyis a helyi lapokban még lehet hír a sikeres megoldás és a mindennapok egyszerű, de példaértékű történése is.

Ahogy az önkormányzatok mindennapjában, úgy a helyi nyilvánosság rendszerében is előtérbe kerül a térségi szemlélet.

A korábbi járásokat felölelő kistérségekben ismételtelen megjelennek a térségi lapok, illetve a már sikeres kisvárosi helyi lapok eddig is térségi szemlélettel íródtak. A nyilvánosság és főleg az információ iránti igény nem ismer határokat, így egyáltalán nem biztos, hogy a kistérségi határok mentén kell szervezni a tájékoztatást, az viszont biztos, hogy nem hagyható figyelmen kívül a kistérségi összefogás.

A helyi lapokon túlmenően az önkormányzatok tevékenységének bemutatása és az önkormányzatiság erősítése szempontjából kiemelkedően fontosak az országos önkormányzati lapok.

Dr. Zongor Gábor

1. Jelen írás a 2005. október 1-jén, az Önkormányzatok Napján, Budapesten a Művészetek Palotája Bohém Étteremében „A kistérségek, mint új kommunikációs mező” címmel megrendezett szakmai konferencián elhangzott előadás rövidített és szerkesztett változata.
2. Ötv. 2.§ (1) „A helyi önkormányzat érvényre juttatja a népfel-ség elvét, helyi közügyekben demokratikus módon, széles körű nyilvánosságot teremtve kifejezi és megvalósítja a helyi köz-akaratot.”
3. Ez utóbbira jó példa a Szerencsi Hírek című kétheti lap, amely immáron húsz esztendeje jelenik meg, szolgálva a zempléni kisváros és környéke lakosságának helyi hírekkel való ellátását. A fizetős újság jelenleg 2000 példányban jelenik meg, az előfizetők száma 1400, így mintegy 4000 ember olvashatja.
4. A Siófoki Hírek 1988 óta létezik, a rendszerváltozást követően megszűnt önálló intézményi működése, azóta a polgármesteri hivatalon belül szerkesztik. A havilap ingyenes és 11 ezer példányban jelenik meg, míg az üdülési szezonban a példányszám 18 ezerre emelkedik.
5. A Dunántúl északi területén az egyik legsikeresebb helyi lapkiadó vállalkozás a Maraton lapcsoport, amelyik 15 fajta újságot bocsát ki, köztük hat (Ajka, Dunaújváros, Nagykanizsa, Székesfehérvár, Várpalota és Veszprém) város helyi lapját. Közülük a kiadó szerint a legsikeresebb a Veszprémi 7 Nap, amelyik nevéből is kítűnően hetente jelenik meg ingyenesen.